MACHSHEVES YECHEZKEL
TORAH OF RAV HARTMAN

מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

עבודה זרה מה

עניין: מקום המקדש בהר המוריה

החיד"א ראש דוד פרשת ויצא

נקדים תחר שמעתי מפה קדוש כרב המובהק מהר"ח זלה"ה מידי מלותו בחוכני ירושלים עיר הקדש ת"ו בפסוק (ישעי' כ"ו ז') והבינותים חל הר קדשי ושמחתים בבית תפלתי עולותיהם וזבחיהם לרצון על מזבחי כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים בתוי דתנן פ' כל הכלמים (ע"ז דף מ"ה.) תין לך הר ובעבה שתין בו עכו"ם, וכתבו התוספות דבירושלמי פריך תיך בית המקדש בעבה על גבי הר, ותירלו דהיה על פי נביא וכרב הוי תיהו תפרק לה שמלת בתדרש דבעת בריחת העולם על תבן השחיה שממנה הוחמת העולם בביכול התפלל שיבבבו רחמיו תת כעסיו ויגולו רחמיו על ישראל וכו'. ותמרו בזהר דכל מקום שהשכינה שורה שוב תין רשות לסטרא תחרא לבא שם והשתא כיון דעד שלא בברא העולם כי תם תבן השתיה בביכול התפלל שם שוב תין מקום ורשות לסטרא תחרא לבא שם ולכן בבעה בית המקדש בהר המוריה. וז"ש והבינותים חל הר קדשי וכי תימא הוו תרתי דסתרן הר קדשי דכיון שהוא הר בידוע בים שם עכו"ם ותיך הוא קדוש, ל"ש ושמחתים בבית תפלתי דייקא שתני התפללתי שם ולכן עולותיהם וזבחיהם לרצון על מזבחי ותין שם לתא דעכו"ם והכתיב כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים שהוא הסטרא תחרא עלמא דפרודא היא נקרתת לכל בתי ותחר שמרתיב הקדוש שם תין רשות להם לבא שם, עד כתן שמעתי ומתים הדבריס למי שתמרן.

בני יששכר

סוף מאמרי חודש ניסן

ית"ש לעד קיימת עיי"ש, ועל פי זה תתבוננ הפסוקים הנ"ל, תביאמו ותטעמו בהר נחלתך מכון לשבתך פעלת י"י וכו', רצ"ל אתה פעלת מן ימי בראשית שיהיה מכון לשבתך כי קנית שם מקום כביכול, וכי תימא הרי עבדו שם עבודה זרה, לזה אמר י"י ימלך לעולם ועד, על כן מקום שקנתה מלכות שמים מקום שוב אין מקום וכו', והבן הדברים.

שו"ת חתם סופר או"ח סי' רח

ברך ד' ע"ג מייתי הירושלמי עפ"י נביא נבנה, הנה הוא דברי תוס' במסכת ע"ז מ"ה ע"א דאמרינן כל מקום שאתה מוצא הר גבוה וגבעה נשאה בידוע שיש שם ע"ז, וכתבו תוס', בירושלמי פריך מבית הבחירה ומסיק עפ"י נביא נבנה שם, ומורי הגאון החסיד שבכהונה מו"ה נתן אדליר כ"ץ זצ"ל פירש עפ"י מדרש רבה פ' וירא וירא את המקום מרחוק שראוהו מקום ולא הר והתפלל אברהם אבינו אין כבודו של מלך לשכון בעמק ונעשה הר אשר יאמר היום בהר ה' יראה יע"ש, נמצא קודם שניתן הארץ לאברהם אבינו ע"ה היה עמק ולא העמידו שם ע"ז וכשנעשה הר שוב כבר הוחזק ארץ ישראל לאברהם ולא יכלו לאסור אותו ההר, ואמר שעל זה נצטער דהע"ה אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה עד אמצא מקום לה' משכנות לאביר יעקב [תהלים קל"ב - ד' ה'], פירוש, כי ידע כל ההרים בחזקת ע"ז ונאסרים לגבוה וע"כ צריך למצוא מקום לה' שאינו הר אלא מקום, ואיך יהי' זה משכנות לאביר יעקב הא אין כבודו לשכון בעמק, עד שבא נביא וגילה הסוד איזה ההר הי' בתחלה עמק ונעשה הר והיינו דירושלמי עפ"י נביא נבנה, אלו דבריו זצ"ל ודפח"ח:

לקט שיחות מוסר להגרי"א שר ח"ב סוכות עמ' קלד

בין פרקי ה"הושענות", מתפללים אנו פרק "אבן שתיה", המתאר שבחו ויחודו של בית אלקינו, בצפיתנו לבנינו והעמדתו על מכונו. בין כל הכינויים אשר אנו מכנים את בית המקדש מופיע גם "גורן ארנן", היינו כי מקום המקדש נקנה ע"י דוד המלך מאת ארונה היבוסי למען בנות עליו את הבית לד', כמבואר בסוף ספר שמואל. מקום זה הנקרא "גורן ארנן" כמו שמפורש בדבה"י א' (כא יח), שימש אכן כמקום אשר עליו נבנה הבית ע"י שלמה המלך.

ויש להבין, מהו הכבוד הגדול בשבח בית קדשנו, להשמיענו כי המקום אשר נבנה עליו היתה בתחילה "גורן" בנחלתו של ארונה היבוסי. וראינו לבאר על פי מה ששנינו במס' עבודה זרה (מה א) "אמר ר' עקיבא אני אובין ואדון לפניך, כל מקום שאתה מוצא הר גבוה וגבעה נשאה ועץ רענן, דע שיש שם עבודת כוכבים". והיינו דעל כל ההרים הרמים ועל כל הגבעות הנשאות היו הנכרים עובדים שם אלהיהם, ונמסר סימן זה לישראל, כדי שיחפשו שם ויבערו העבודה זרה מקרב הארץ. ובתוספות ד"ה כל מקום (שם) הביאו דברי הירושלמי, שהקשה א"כ האיך נבנה בית הבחירה בהר המוריה, ומסקנת הירושלמי — כי על פי נביא נבנה שם הבית, שכך נאמר להם מפיו דהר הבית לא היה מעולם מקום עבודה זרה. והדבר צריך ביאור, איך וכיצד נשמר המקום הזה מכל טומאת עבודה זרה, בכל העתים ובכל הזמנים, בו בזמן אשר כל הרי ישראל וגבעות הארץ שימשו להם לנכרים יושבי ארץ כנען למקומות עבודה לאלהיהם.

ונראה בביאור הדברים, כי ארונה היבוסי היה שומר נאמן למקום הגדול והקדוש הזה. ונסתבב הדבר על פי רצון הבורא וחפץ צורנו בהשגחתו העליונה, שיעשה ארונה מקום זה לגרנו ולאוצר תבואתו. וכהיות ארונה למלך היבוסי, היה סיפק בידו לשמור המקום הזה מכל משמר, עד שאיש מאנשי הארץ לא העז להעמיד שם עבודה זרה. וכך נשמר המקום בגזירת א-ל עליון, אשר בחר בהר הטוב הזה לבנות לו שם בית מקדשו.

על כן, בהתפללנו בימי החג לישועת ד' אשר תופיע עלינו מהרה בשובו על נוהו והעמדת המקדש על מכונו, מזכירים אנו בין שאר שבחי הבית וכינויו גם שבח יחודו של מקום המקדש, אשר היה שמור מכל טומאה על ידי היותו גורנו של ארנן מלך היבוסי — ללמדנו דרכי ההשגחה העליונה לשמירת קדושת המקום וטהרתו.

SPONSORED LZ"N
AHARON BEN YAAKOV SHALOM • LEAH BAS YITZHAK